

Chronická obštrukčná choroba pľúc

Doc. MUDr. Pavol Joppa, PhD.

Klinika pneumológie a ftizeológie UPJŠ LF a UN LP

Global Initiative for Chronic
Obst obstructive
Lung
Disease

<http://www.goldcopd.org>

Revidovaná definícia CHOCHP

Definícia 2020

CHOCHP je časté, preventabilné a liečiteľné ochorenie,

charakterizované **pretrvávajúcimi respiračnými príznakmi a**

obmedzením prietoku vzduchu (obštrukciou) v dôsledku

abnormalít **dýchacích ciest** a / alebo pľúcnych mechúrikov, ktoré sú zvyčajne spôsobené významnou expozíciou škodlivým časticiam alebo plynom s podielom faktorov hostiteľa pri rozvoji ochorenia.

Komorbidity majú významný vplyv na morbiditu a mortalitu ochorenia.

Predchádzajúca definícia

CHOCHP je časté, preventabilné a liečiteľné ochorenie, charakterizované **pretrvávajúcim obmedzením prietoku vzduchu, ktoré je zvyčajne progresívne a spojené so zvýšenou chronickou zápalovou reakciou** v dýchacích cestách a pľúcach na inhalované škodlivé častice alebo plyny. Exacerbácie a komorbidity prispievajú k celkovej závažnosti ochorenia u jednotlivých pacientov

Na prvé miesto v definícii sa dostali **príznaky** – ktoré vyplývajú z funkčnej limitácie (obštrukcie) – ktorá vyplýva zo štrukturálnych abnormalít – ktoré sú zapríčinené súhrou pôsobenia exogénnych a endogénnych faktorov

Chronická obštrukčná choroba pľúc

Epidemiológia

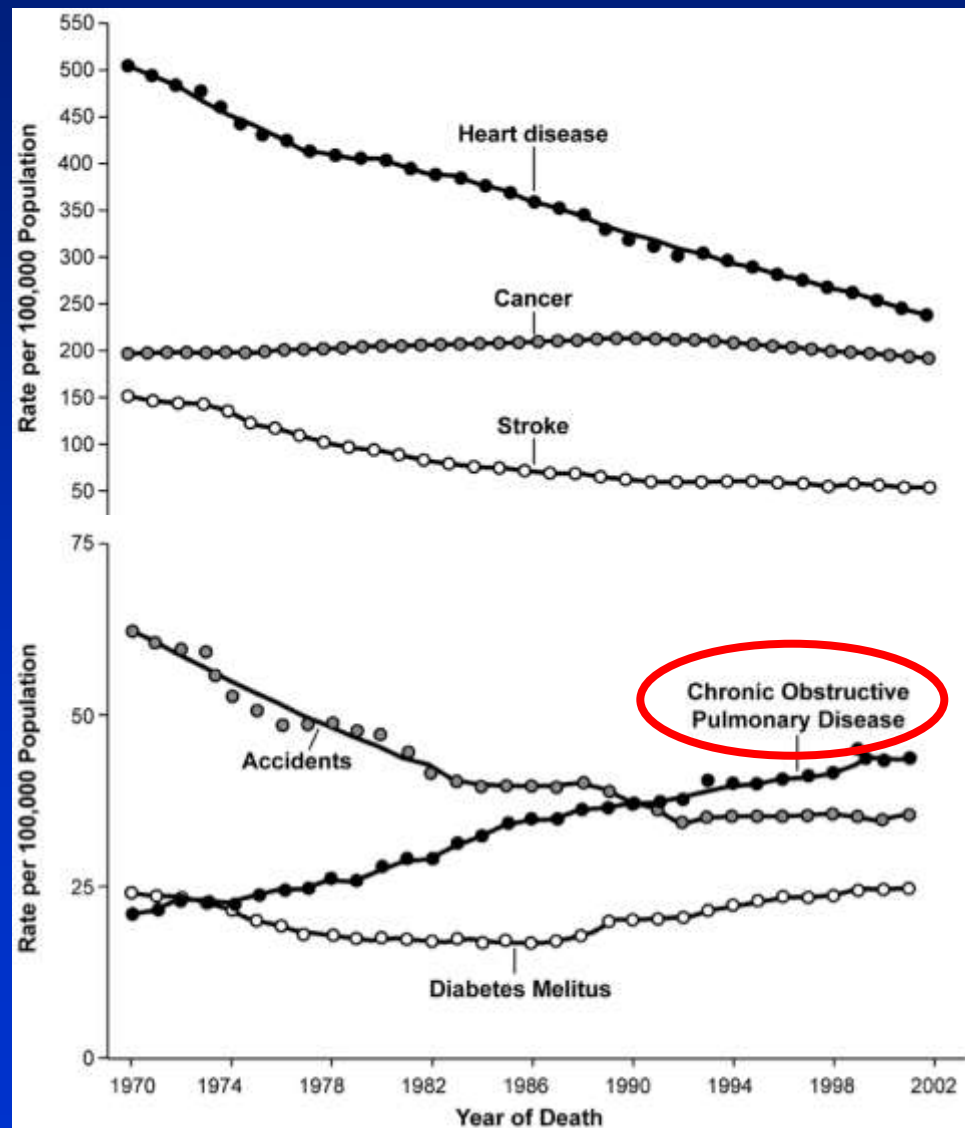
- 4. miesto v rebríčku príčin **smrti** (2,75 mil/rok)
- vysoká **morbidity** - 2. najčastejšie neinfekčné ochorenie
- jediné z najčastejšie sa vyskytujúcich ochorení, ktorých **morbidity** aj **mortalita** stúpajú
- ochorenie **poddiagnostikované, nedostatočne a nesprávne liečené**

Epidemiológia CHOCHP

- Prevalencia – 5-30% dospelých > 40 rokov
- Mortalita – očakávané umiestnenie na 3. v 2020

Jemal A, et al. JAMA 2005

Rizikové faktory vzniku CHOCHP

Prostredie:

Expozícia časticiam a plynom

- Cigaretový dym
- Profesionálna expozícia, organický a anorganický prach
- Znečistenie vzduchu v domácnosti - kúrenie a varenie spaľovaním biomasy v zle vetraných obydliach
- Znečistenie vzduchu vo vonkajšom prostredí

Vnímový jednotlivec:

Gény

Rast a vývoj pľúc

Pohlavie

Vek

Respiračné infekcie

Socioeconomický status

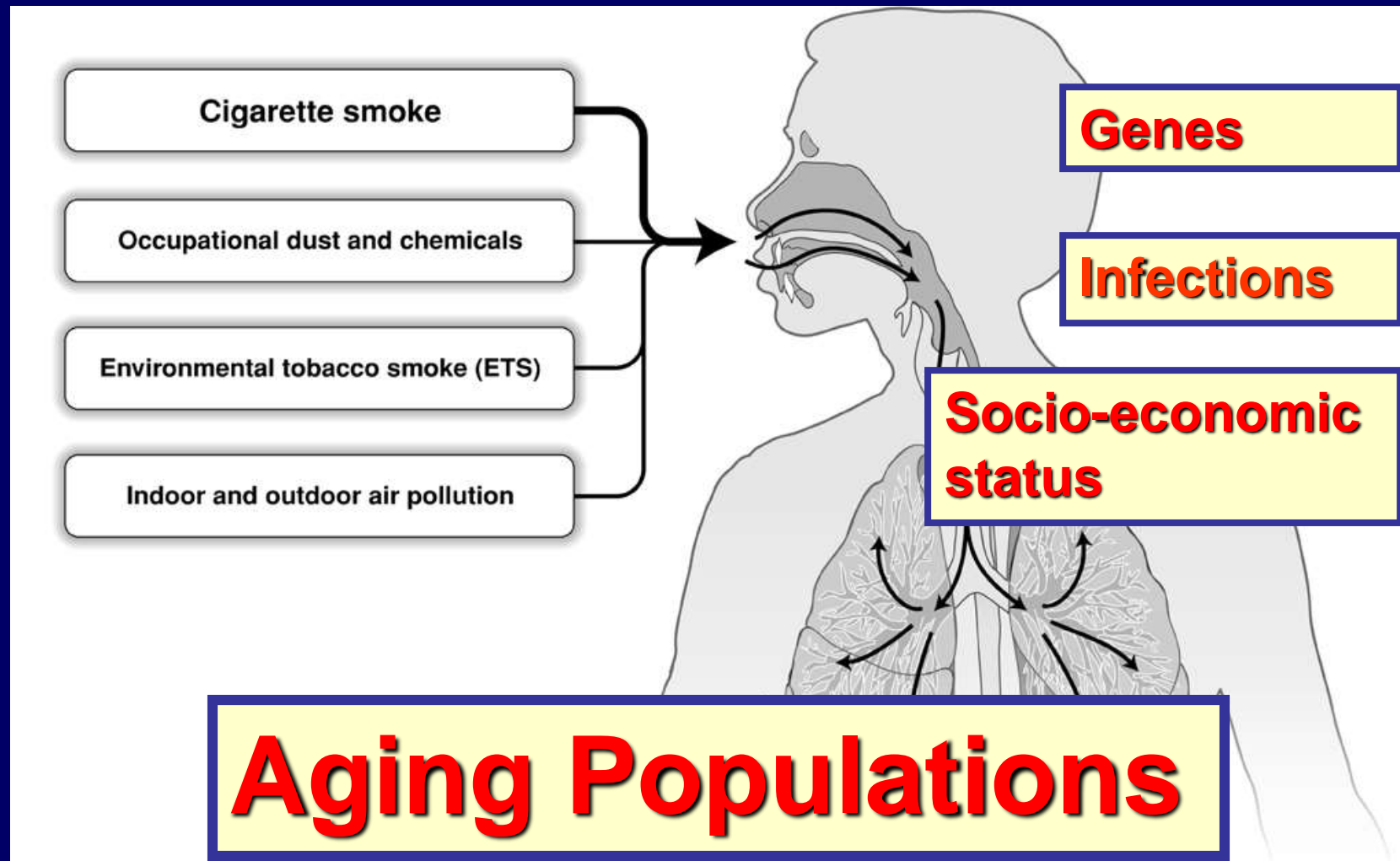
Asthma / bronchiálna hyperreaktivita

Chronická bronchitída

Global Strategy for Diagnosis, Management and Prevention of COPD

Risk Factors for COPD

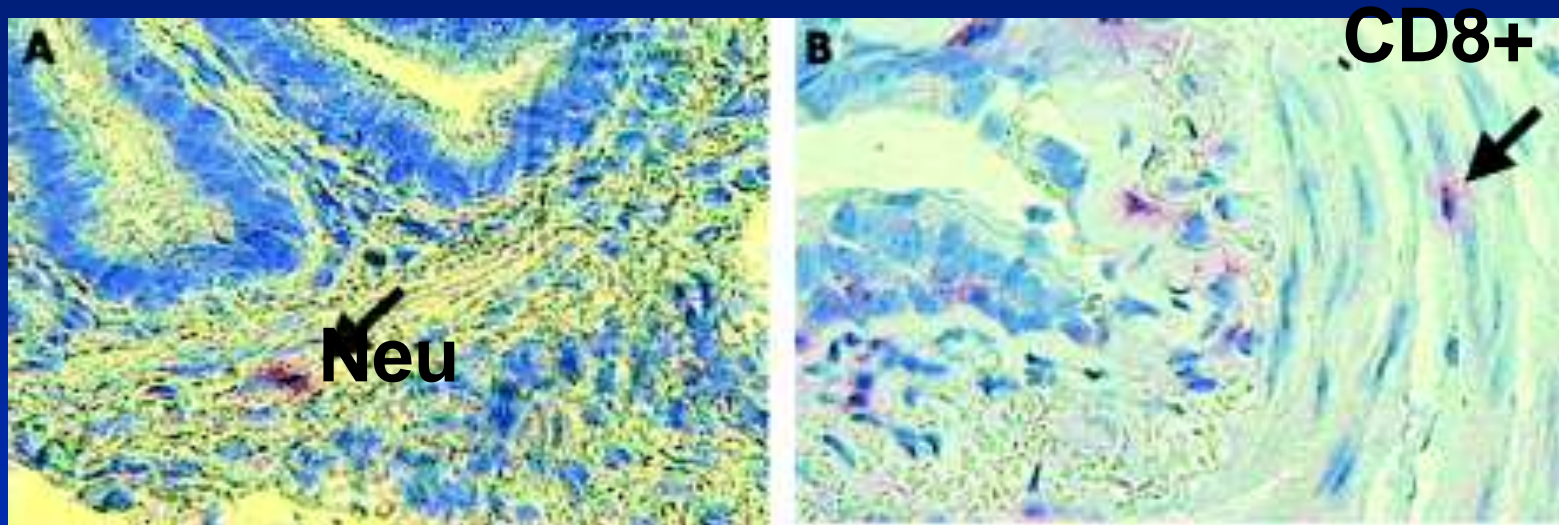

Patogenéza CHOCHP

- Fajčenie spôsobuje :
- Zápal – neutrofilový
- Nepomer medzi oxidantmi/antioxidantmi – oxidatívny stres
- Nepomer medzi proteázami a antiproteázami, čo vyúsťuje do progresívnej deštrukcie alveolárnych stien a emfyzému
- Zápalové mediátory – interleukíny 6, 8, TNF alfa...

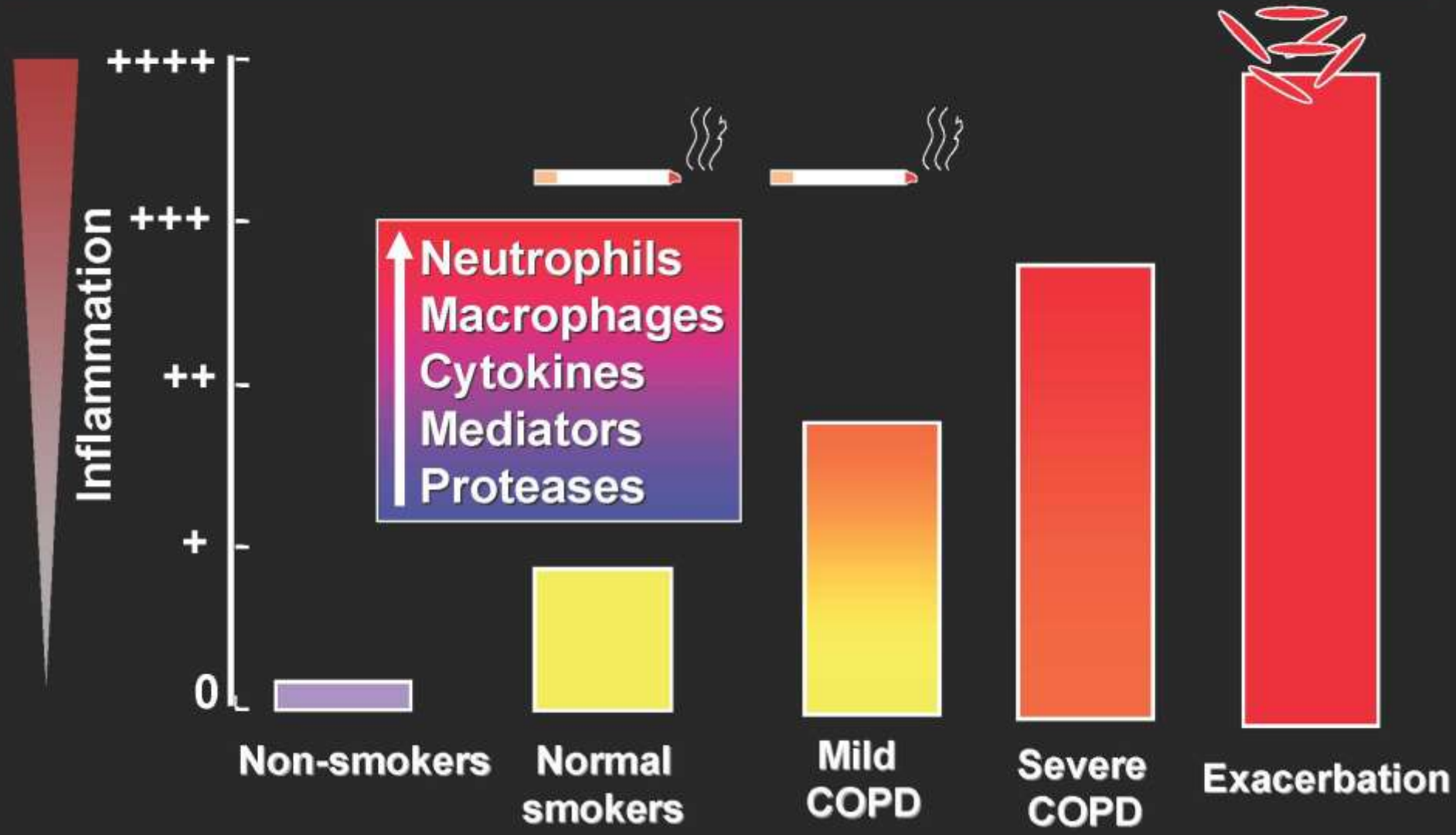

Zápal v prieduškách

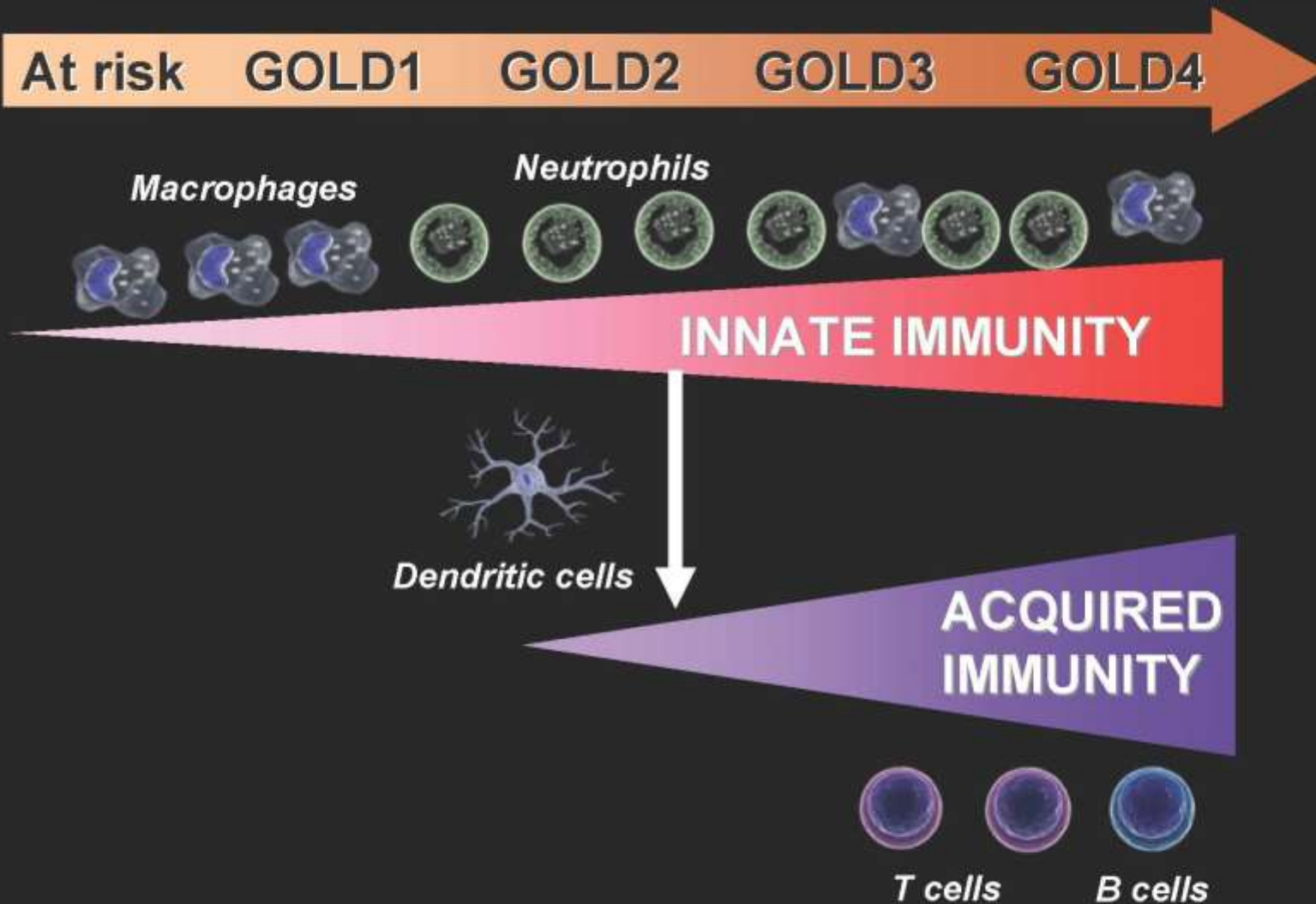
Miera infiltrácie bronchiálnej steny zápalovými bunkami je najvyššia u pacientov s ťažkou a veľmi ťažkou CHOCHP (farbené monoklonálnymi protilátkami proti neutrofilovej elastáze a anti-CD-8)

AMPLIFICATION OF INFLAMMATION IN COPD

Professor Peter J. Barnes, MD
National Heart and Lung Institute, London UK

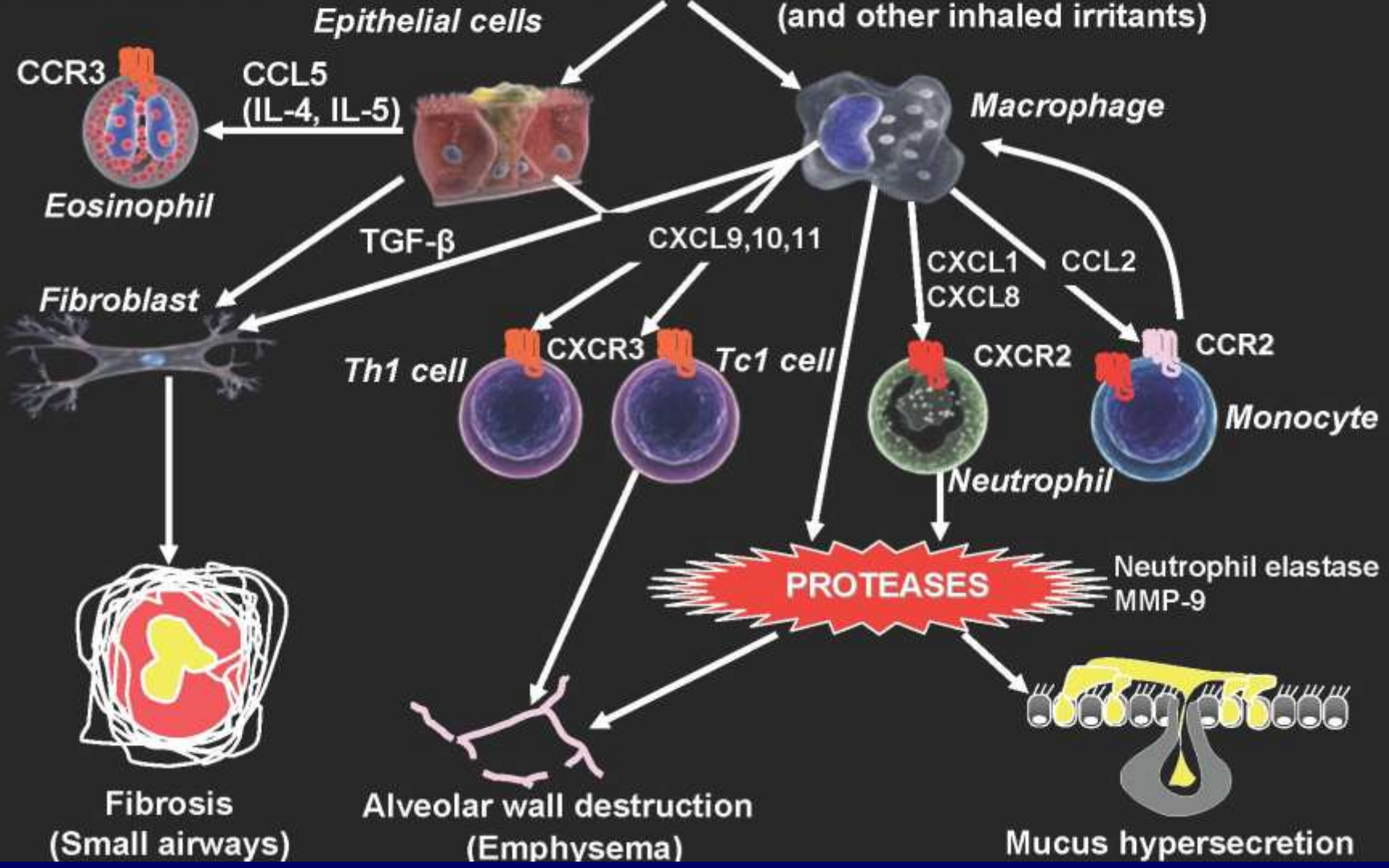
EVOLUTION OF INFLAMMATION IN COPD

Professor Peter J. Barnes, MD
National Heart and Lung Institute, London UK

CELLULAR MECHANISMS OF COPD

Barnes PJ: Nat Immunol 2008

Professor Peter J. Barnes, MD
National Heart and Lung Institute, London UK

Mechanizmy rozvoja bronchiálnej obštrukcie

Choroba malých dýchacích ciest

- Zápal na úrovni DC
- Fibróza steny DC, luminálne hlienové zátky
- Zvýšená rezistencia DC

Deštrukcia parenchýmu

- Rozrušenie alveolárnych spojení
- Zníženie elastického spätného ťahu

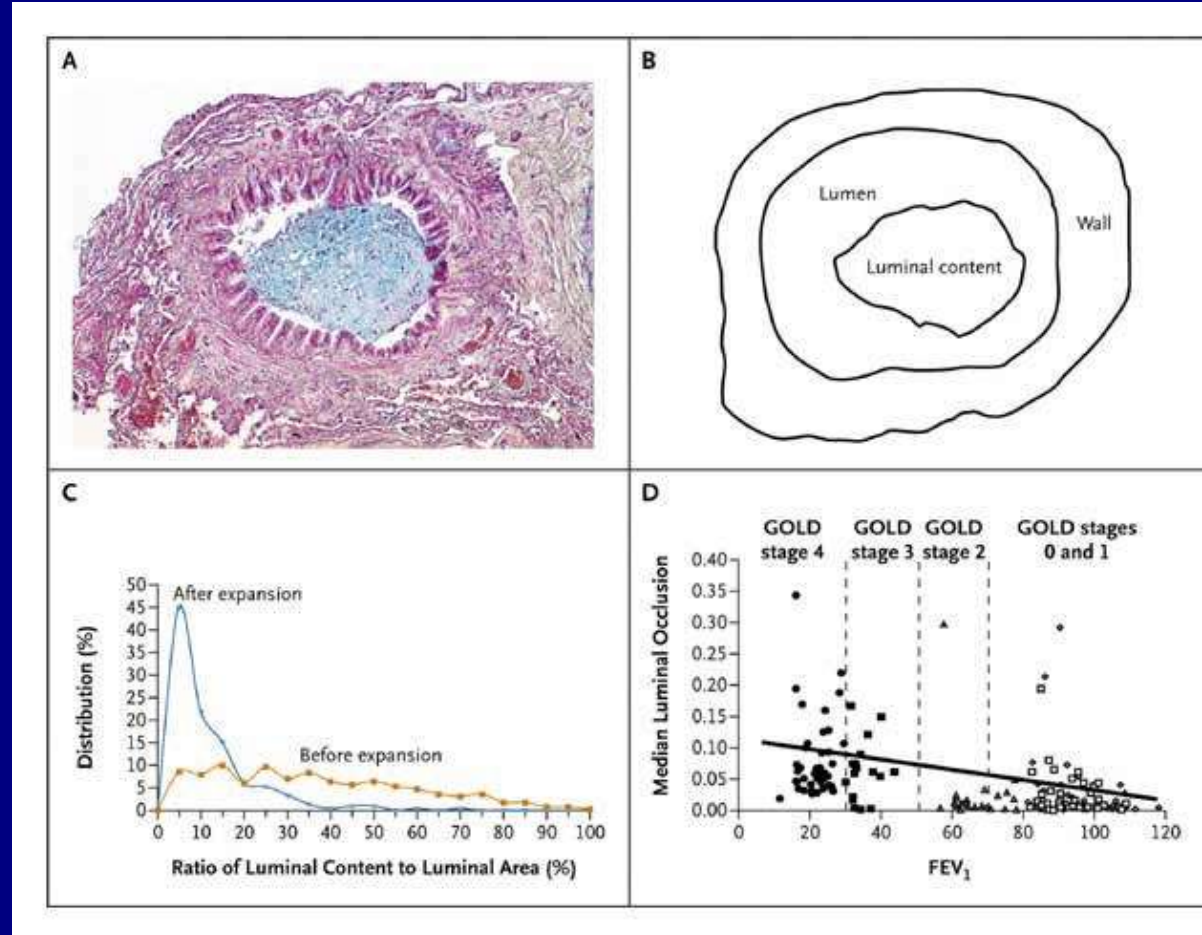
Obštruktívna
bronchiolitída

Emfyzém

Bronchiálna obštrukcia

Obštruktívna bronchiolitída

- Obštrukcia: dôsledok zúženia dýchacích ciest
1. Bronchokonstrikcia
  2. Zhrubnutie mukózy
  3. Tvorba hlienu

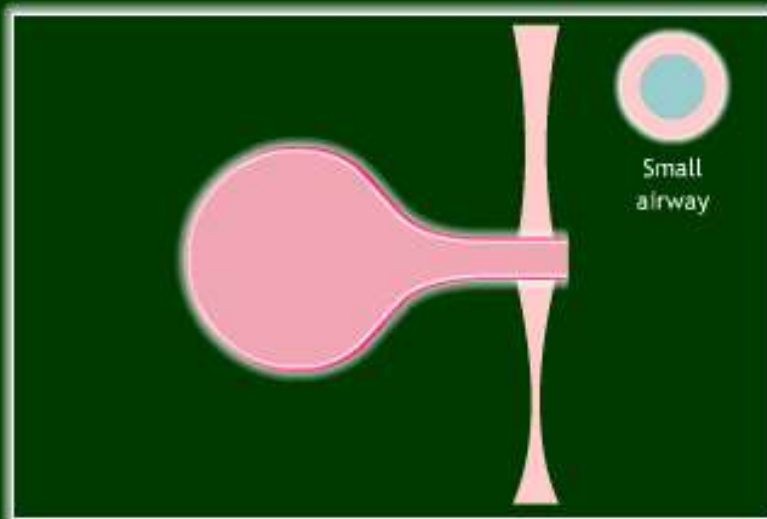

Emfyzém

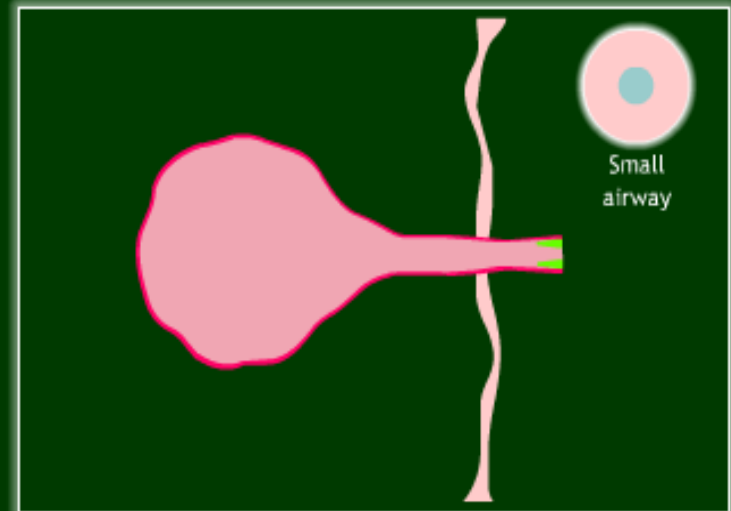
- Emfyzém je definovaný patologicko-anatomicky:
- Centriacinárny - primárne postihnutie resp. bronchiolov
- typicky u fajčiarov
- Panacinárny - okrem resp. bronchiolov postihnuté alveolárne dukty a septá
- typicky pri deficite α_1 -antitrypsínu

Vyprázdňovanie alveolov počas výdychu

Alveolar deflation in the normal state
Cycle of deflation and inflation

Alveolar deflation in COPD
Cycle of deflation and inflation

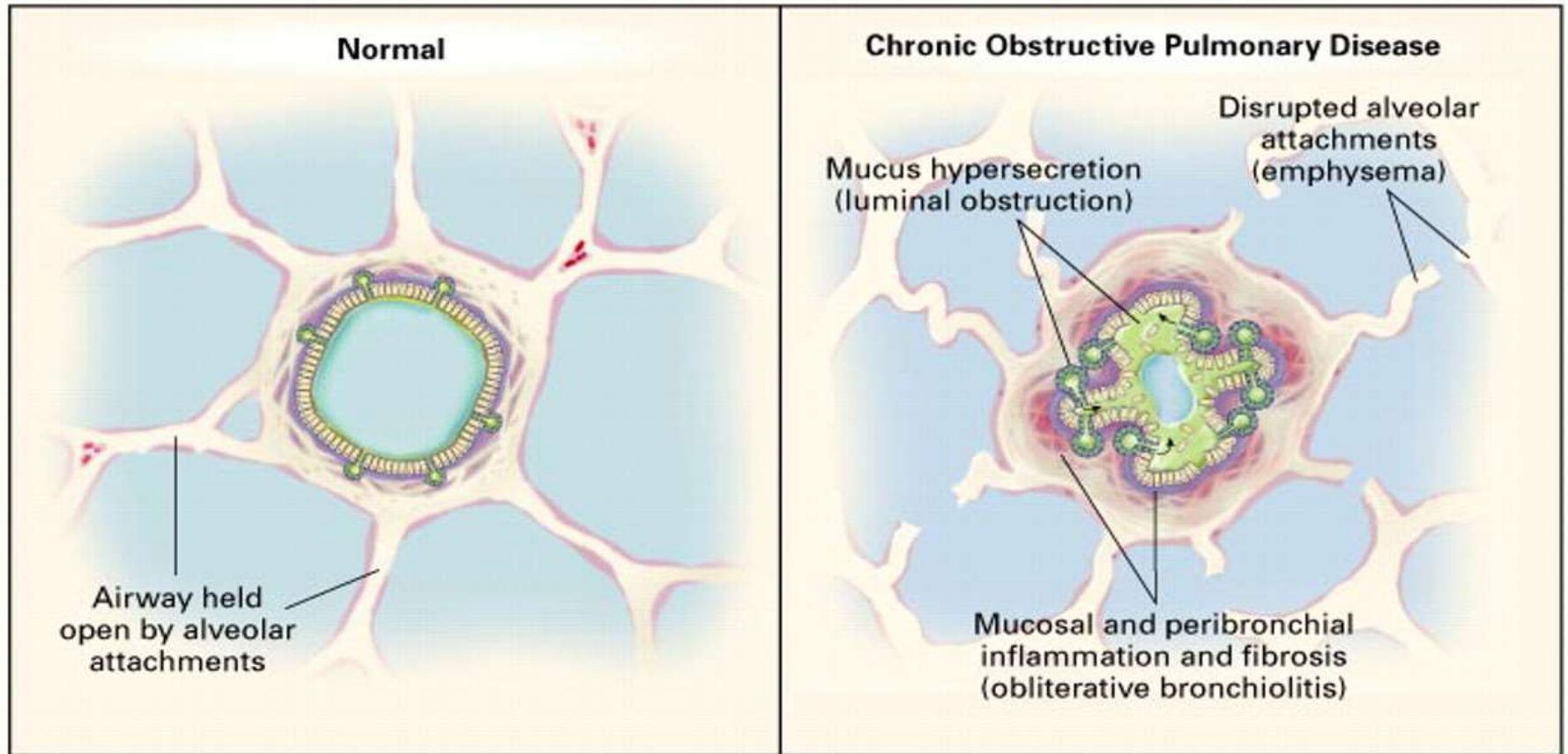
Pri CHOCHP strácajú alveoly svoju elasticitu, dochádza k strate podporných štruktúr, periférne dýchacie cesty sú zúžené

Obmedzenie prietoku vzduchu

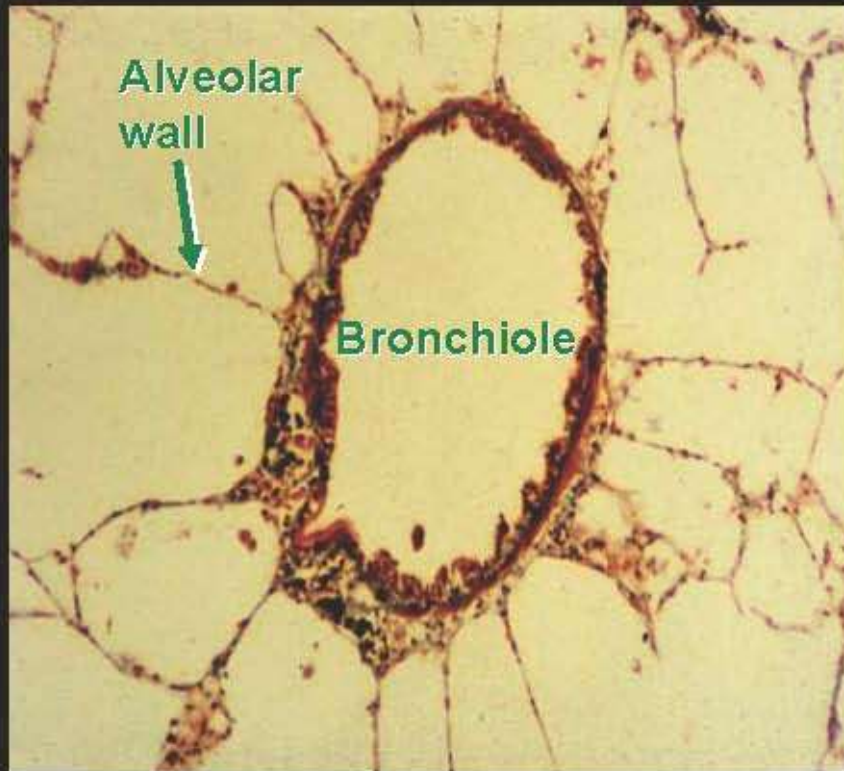

Airflow Limitation in COPD

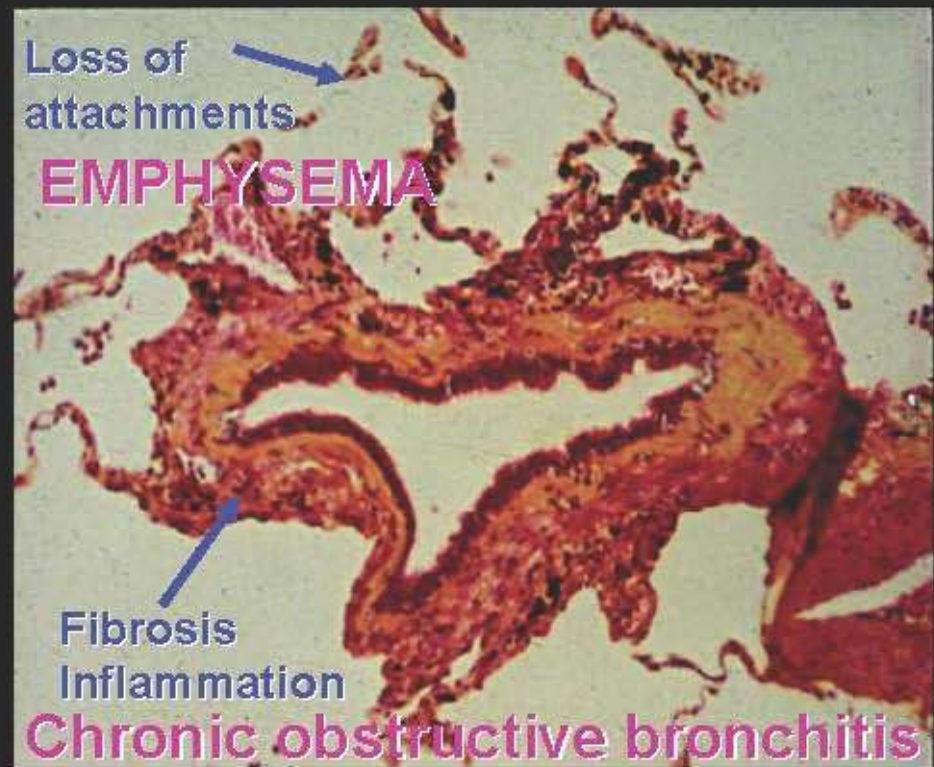

PATHOLOGY OF COPD

Peripheral lung

Normal

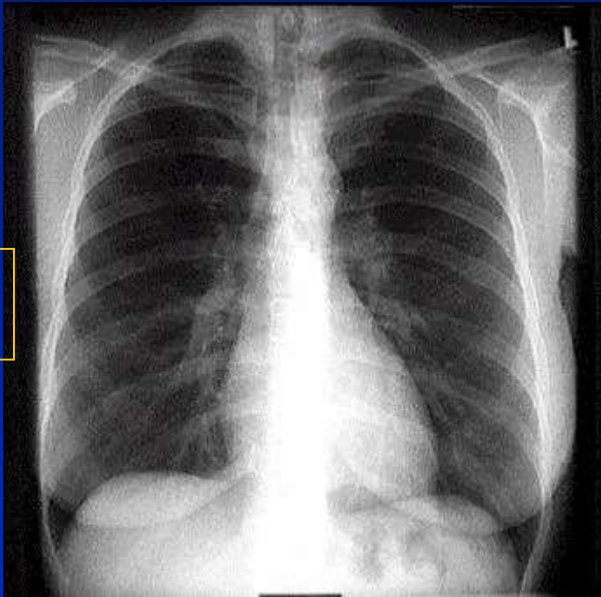
COPD

Dr Manuel Cosio

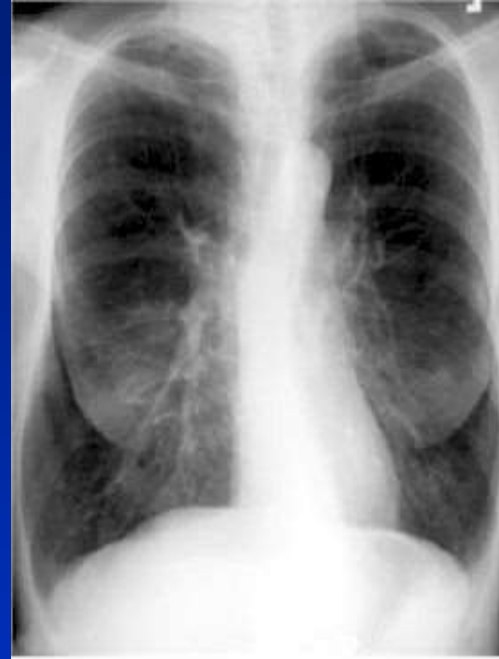
*Professor Peter J. Barnes, MD
National Heart and Lung Institute, London UK*

Air trapping - hyperinflácia

Zdravý

Hyperinflácia

Dôsledky

- ▲ Zvýšenie dychovej práce
- ▲ Mechanicky nevýhodná práca dýchacích svalov
- ▲ Pocit nedostatku vzduchu (dyspnoe)

Diagnóza CHOCHP

SYMPTÓMY

progredujúce dyspnoe
chronický kašeľ
tvorba spúta

ANAMNÉZA EXPOZÍCIE RIZIKOVÝM FAKTOROM

fajčenie
profesionálna expozícia
znečistenie vzduchu

SPIROMETRIA: Nevyhnutná na
postavenie diagnózy

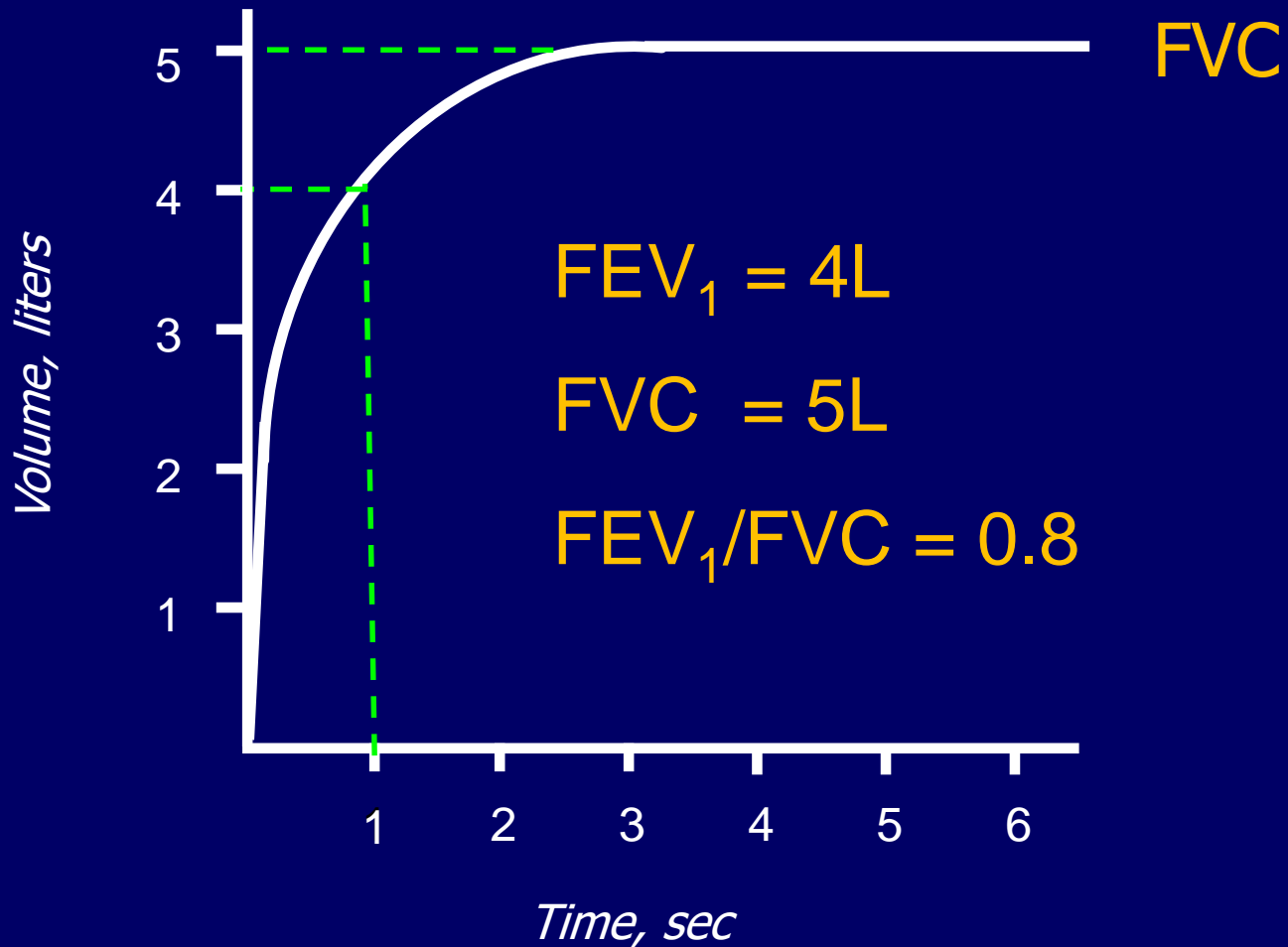
Dôkaz perzistujúcej bronchiálnej obštrukcie

- Funkčné vyšetrenie pľúc a bronchodilatačný test s aplikáciou štandardnej dávky SABA (salbutamol)
- Post-bronchodilatačná hodnota $FEV_1/FVC < 0.70$ svedčí pre prítomnosť perzistujúcej bronchiálnej obštrukcie
- Porovnanie s náležitými hodnotami pre daný vek (predísť naddiagnostikovaníu u starších)

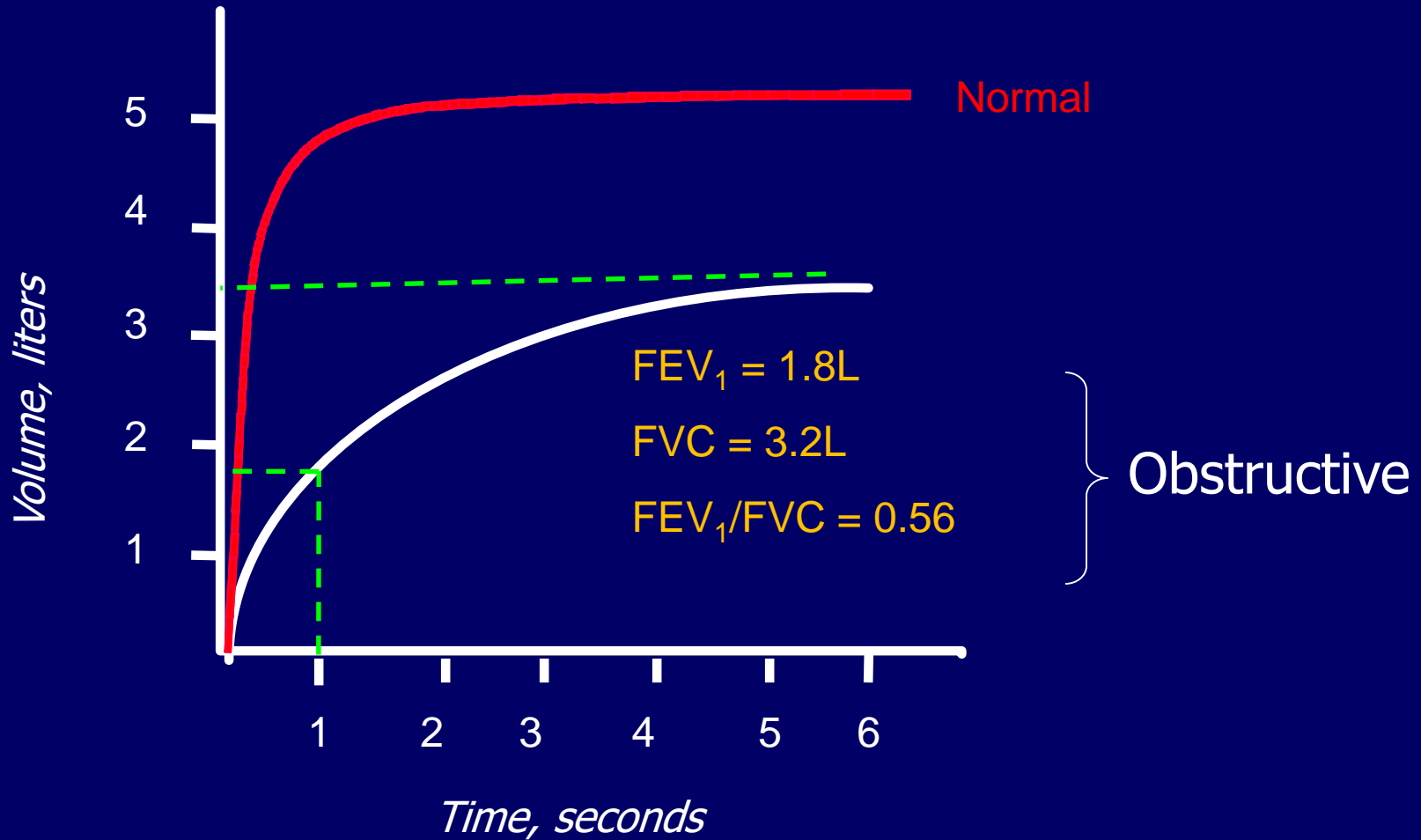

Normálna spirometria

Obštrukčná ventilačná porucha

Hodnotenie závažnosti CHOCHP:

- Symptómy
  - Riziko exacerbácií
- } A - D
- Pľúcne funkcie – stupeň závažnosti bronchiálnej obštrukcie → 1 - 4

Ciele hodnotenia závažnosti

Určiť celkovú závažnosť ochorenia, dopad na zdravotný stav pacienta a riziko budúcich udalostí (napr. exacerbácie) s cieľom správneho vedenia liečby.

Separátne posúdenie nasledovných aspektov choroby:

- intenzita symptómov
- závažnosť obštrukčnej ventilačnej poruchy
- frekvencia exacerbácií
- prítomnosť komorbidít

Závažnosť bronchiálnej obštrukcie

U pacientov s post-bronchodil. $FEV_1/FVC < 0.70$:

GOLD 1: Ľahká $FEV_1 \geq 80\%$ nál. h.

GOLD 2: Mierna $50\% \leq FEV_1 < 80\%$ nál. h.

GOLD 3: Ťažká $30\% \leq FEV_1 < 50\%$ nál. h.

GOLD 4: Veľmi ťažká $FEV_1 < 30\%$ nál. h.

* Post-bronchodilatačné hodnoty FEV_1 v % nál. h.

Hodnotenie symptómov

Kľúčové symptómy zo strany respiračného traktu, ktorých intenzita môže byť variabilná medzi jednotlivými dňami:

Dyspnoe: Perzistujúce, progredujúce, typicky vystupňované pri fyzickej námahe

Chronický kašeľ: Môže byť intermitentný, alebo (intermitentne) neproduktívny

Chronická tvorba spúta: obvykle prítomná, charakter spúta sa môže meniť

Hodnotenie symptómov

■ Dotazníkové metódy

COPD Assessment Test (CAT)

alebo

Clinical COPD Questionnaire (CCQ)

alebo

mMRC škála dýchavice

Hodnotenie symptómov

Kvantifikácia DYSPNOE použitím dotazníka

*Modified British Medical Research Council
(mMRC)*

- pri CHOCHP zistená závažnosť dyspnoe odráža aj iné ukazovatele zdravotného stavu
- preukázaný prediktor rizika mortality

Global Strategy for Diagnosis, Management and Prevention of COPD

Modified MRC (mMRC) Questionnaire

PLEASE TICK IN THE BOX THAT APPLIES TO YOU
(ONE BOX ONLY)

mMRC Grade 0. I only get breathless with strenuous exercise.

mMRC Grade 1. I get short of breath when hurrying on the level or walking up a slight hill.

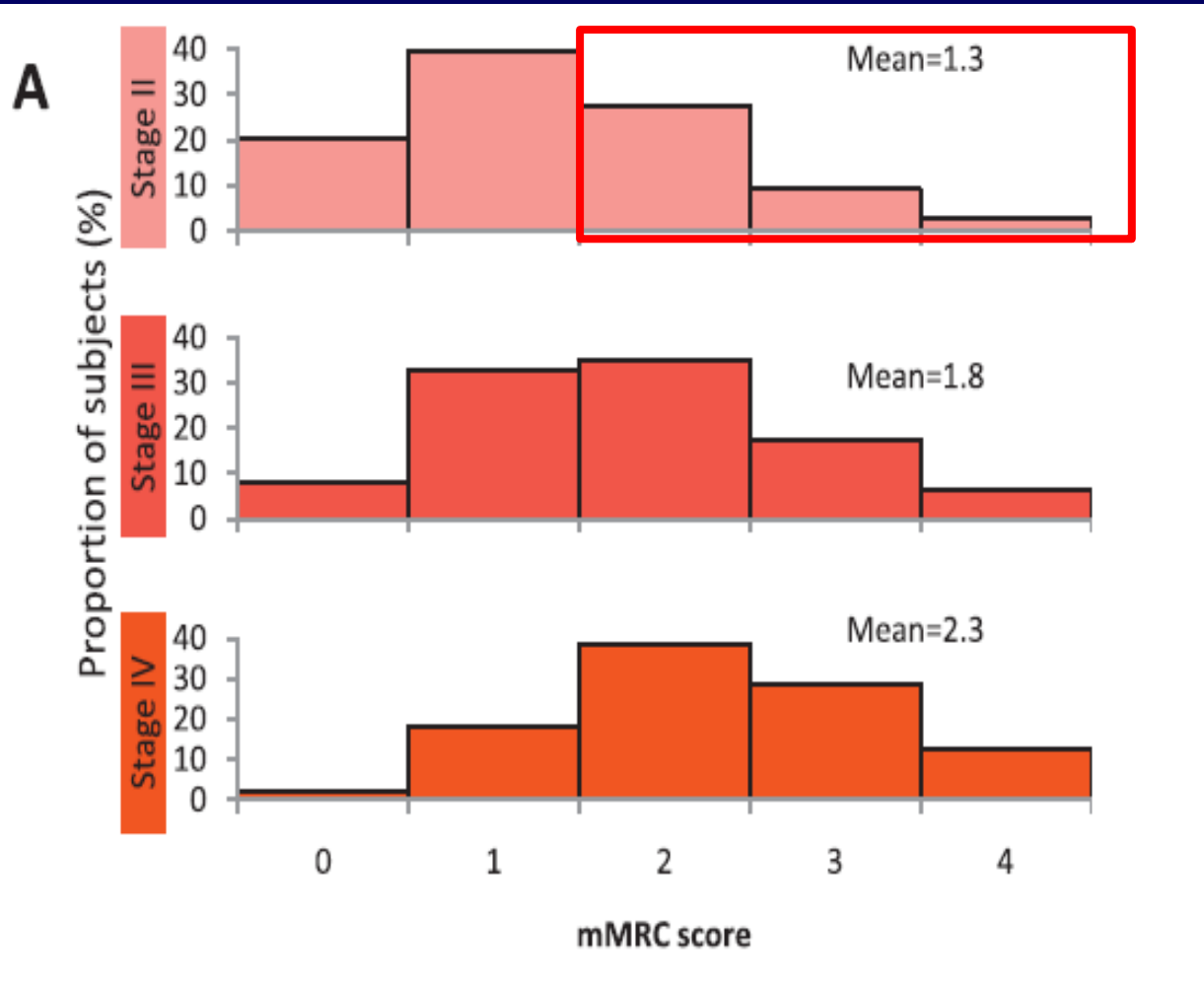
mMRC Grade 2. I walk slower than people of the same age on the level because of breathlessness, or I have to stop for breath when walking on my own pace on the level.

mMRC Grade 3. I stop for breath after walking about 100 meters or after a few minutes on the level.

mMRC Grade 4. I am too breathless to leave the house or I am breathless when dressing or undressing.

Závažnosť dýchavice pri CHOCHP

~ 40% pacientov s CHOCHP má stredne ťažkú až ťažkú dýchavicu – vo všetkých spirometrických štádiách CHOCHP !

Ako by ste popísali vašu chronickú obštrukčnú chorobu pľúc (CHOCHP)? Vypíšte test vyhodnotenia CHOCHP (COPD Assessment Test™) (CAT)

Tento dotazník pomôže vám a profesionálnemu zdravotníkovi posúdiť vplyv CHOCHP (chronická obštrukčná choroba pľúc) na vaše zdravie a každodenný život. Vaše odpovede a hodnotenie testu môže byť s profesionálnym zdravotníkom použité na zlepšenie manažmentu choroby CHOCHP a získanie čo najviac najlepšieho prístupu a lečby CHOCHP.

Príklad: Som veľmi šťastný/á	☐ 0	☒ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	Som veľmi smutný/á	
Nikdy nekášlem	☐ 0	☐ 1	☒ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	Stále kašlem	<input type="text" value="2"/>
V hrudníku nemám vôbec tlak	☐ 0	☒ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	hlien Hrudník mám celkom plný hlienu	<input type="text" value="1"/>
Vôbec nepocítujem tlak na hrudníku	☐ 0	☒ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	Pocítujem výrazný tlak na hrudníku	<input type="text" value="1"/>
Po zdotčení kopca alebo jedného poschodia nie som zadychčaná/ý	☐ 0	☒ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	Po zdotčení kopca alebo jedného poschodia som veľmi zadychčaná/ý	<input type="text" value="1"/>
Moja činnosť v domácnosti nie je vôbec obmedzená	☐ 0	☒ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	Moja činnosť v domácnosti je veľmi obmedzená	<input type="text" value="1"/>
Aj napriek stavu pľúc a letoto vychádzam von z domova	☒ 0	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	V dôsledku stavu pľúc nemám vôbec letoto vyjať z domova	<input type="text" value="0"/>
Spím hlbokým spánkom	☐ 0	☐ 1	☒ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	Nespím hlbokým spánkom v dôsledku stavu mojich pľúc	<input type="text" value="2"/>
Mám veľa energie	☐ 0	☐ 1	☐ 2	☒ 3	☐ 4	☐ 5	Nemám vôbec žiadnu energiu	<input type="text" value="3"/>

COPD Assessment Test a logo CAT je ochranná známka skupiny spoločností GlaxoSmithKline. ©2002 skupina spoločností GlaxoSmithKline. Všetky práva vyhradené.

Kliknutím zobrazíte celkové skóre

11

Riziko budúcich exacerbácií

Pri jeho hodnotení sa prihliada

na predošlé exacerbácie

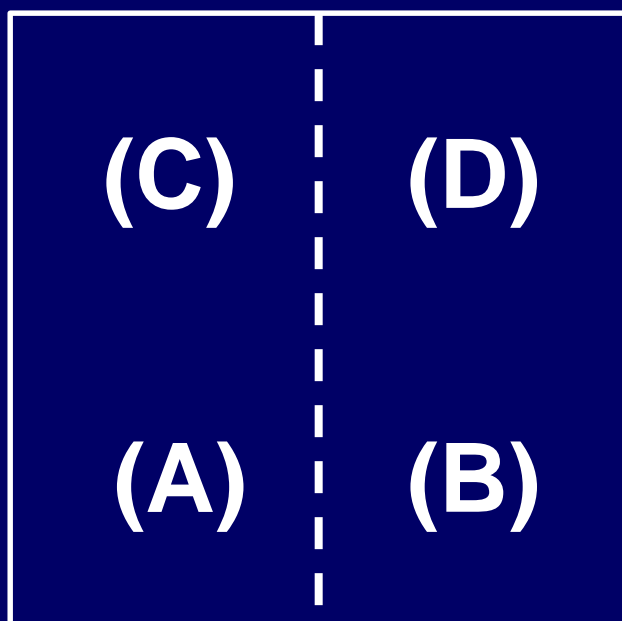
- dve a viac exacerbácií za posledný rok
- *alebo*
- hospitalizácia pre 1 exacerbáciu CHOCHP

sa spája so zvýšeným rizikom úmrtia

Kombinované hodnotenie závažnosti CHOCHP

Najprv zhodnot' symptómy

CAT < 10

CAT $\geq$ 10

Symptómy

Alebo: mMRC 0–1   mMRC $\geq$ 2

Dyspnoe

Ak

CAT < 10 *alebo* mMRC 0-1:
= Málo

Symptómov / dýchavice
(A alebo C)

Ak

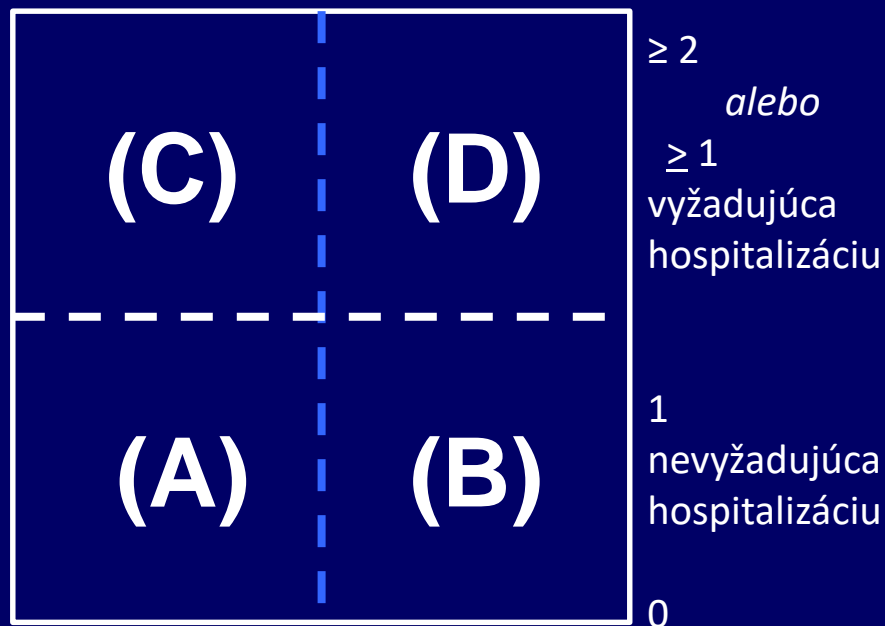
CAT $\geq$ 10 *alebo* mMRC $\geq$ 2:
= Veľa

Symptómov / dýchavice
(B alebo D)

Kombinované hodnotenie závažnosti CHOCHP

Potom zhodnot' riziko exacerbácií

CAT < 10   CAT ≥ 10

Symptómy

mMRC 0–1   mMRC ≥ 2

Dýchavica

Riziko

(Anamnéza predošlých exacerbácií)

Ak ≥ 2 exacerbácií za rok
alebo ≥ 1 vyžadujúca hospitalizáciu:
Vysoké riziko (C / D)

Ak žiadna
alebo 1 exacerbácia v poslednom roku,
nevyžadujúca hospitalizáciu:
Nízke riziko (A / B)

Komorbidity CHOCHP

Pacienti s CHOCHP majú vyššie riziko:

- Kardiovaskulárnych ochorení
- Osteoporózy
- Respiračných infekcií
- Depresie
- Diabetu
- Karcinómu pľúc
- Bronchiektázií

*Všetky ovplyvňujú mortalitu a potrebu hospitalizácií,
preto by mali byť rutinne vyhľadávané a následne
adekvátne liečené*

Ďalšie vyšetrenia

RTG hrudníka: pomáha vylúčiť iné príčiny dyspnoe a diagnostikovať niektoré komorbidity

Bodypletyzmografia a DLCO: Charakterizovanie závažnosti; význam pre manažment len u malej časti pacientov

Artériové krvné plyny / transkutánná pulzná oximetria: Diagnostika respiračnej insuficiencie a indikácia oxygenoth

Skríning deficiencie alfa-1 antitrypsínu: diagnóza CHOCHP pod 45 rokov alebo pozitívna rodinná anamnéza

Ďalšie vyšetrenia

Zát'azové vyšetrenia: Zníženie výkonu, dosiahnutého v 6-minútovom teste chôdzou alebo pri spiroergometrii je silným indikátorom zlého zdravotného stavu a prediktorom nepriaznivej prognózy

Kompozitné skóre: Posúdenie viacerých parametrov naraz (FEV₁, tolerancia záťaže, BMI a dyspnoe – BODE index) identifikujú pacientov s vysokým rizikom mortality

Liečba CHOCHP

- Ukončenie fajčenia – najvýraznejší vplyv na spomalenie poklesu pľúcnych funkcií
- Všetci pacienti s CHOCHP profitujú z pravidelnej fyzickej aktivity primeranej intenzity

Odvykanie od fajčenia

- Psychoterapia (KBT)
- Farmakoterapia:
  - A) Nicotine replacement therapy (žuvačka, nosový sprej, transdermálna náplast', sublinguálna tablet)
  - B) Iné farmaká – vareniklín

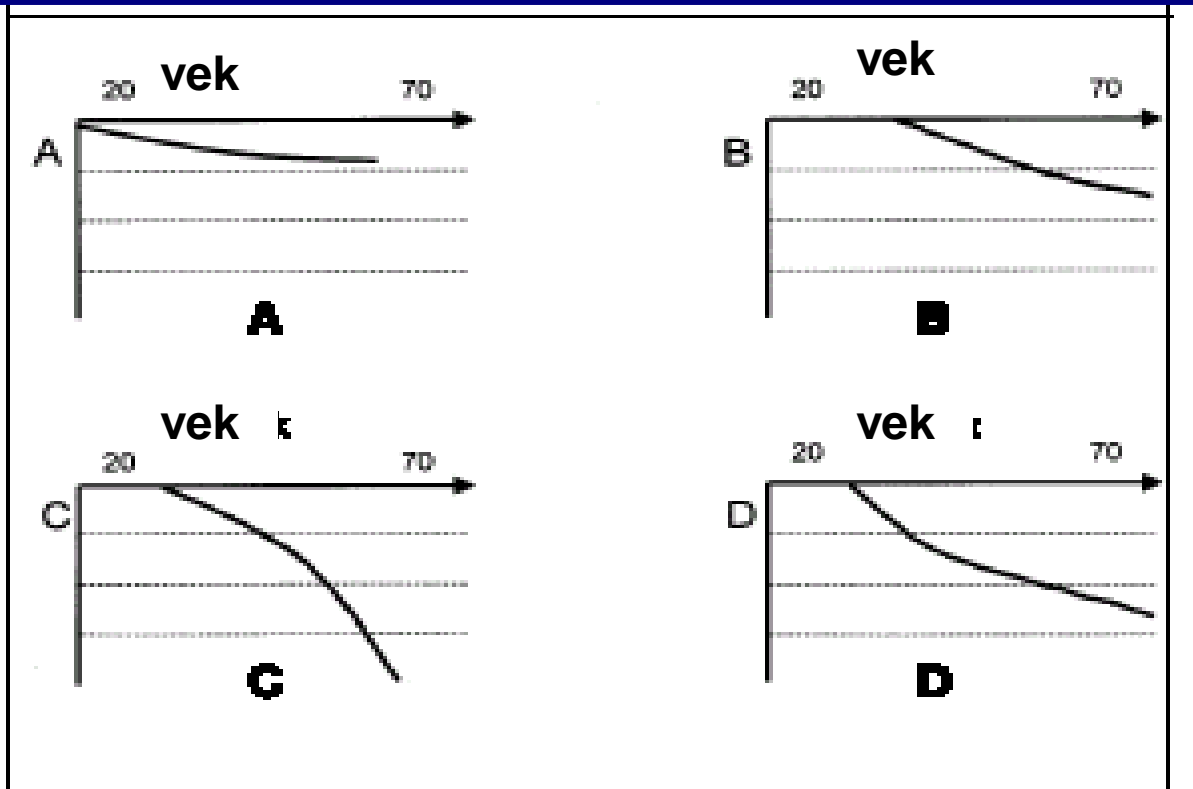
Krátka stratégia pomoci pri odvykaní od fajčenia – 5 A / P

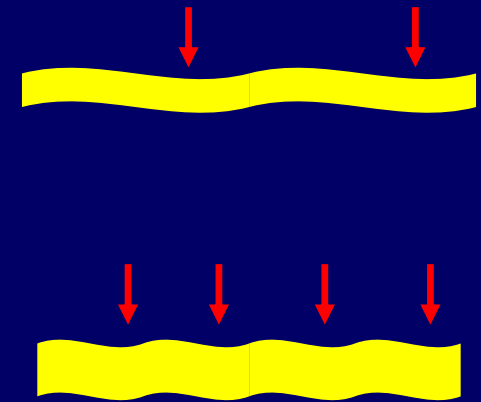
- **ASK** Pýtaj sa (či fajčí)
- **ADVISE** Porad' (nefajčiť)
- **ASSESS** Posúd' (vôľu prestať)
- **ASSIST** Pomôž (prestať)
- **ARRANGE** Pokračuj (v sledovaní)

Priebeh CHOCHP

Predísť poklesu pľúcnych funkcií je možné jedine tým, že pacient prestane fajčiť

Exacerbácie

Farmakoterapia CHOCHP

- Ciele: redukcia symptómov, frekvencie a závažnosti exacerbácií, zlepšenie kvality života a tolerancie námahy
- Žiadna z existujúcich modalít liečby CHOCHP nedokáže ovplyvniť dlhodobý trend k poklesu pľúcnych funkcií

Farmakoterapia CHOCHP – liekové skupiny

Beta₂-agonisty

Short-acting beta₂-agonists (SABA)

Long-acting beta₂-agonists (LABA)

Anticholinergiká

Short-acting anti-muscarinic agents (SAMA)

Long-acting anti-muscarinic agents (LAMA)

Kombinácia SABA + SAMA

Kombinácia LABA + LAMA („dual“)

Inhalačné kortikosteroidy (IKS)

Kombinácia LABA + IKS v jednom inhaleri

Kombinácia LABA + LAMA + IKS v jednom inhaleri („triple“)

Metylxantíny (teofylín)

Inhibítory fosfodiesterázy-4

**Perorálne
lieky**

Inhalačné
lieky

Farmakoterapia: bronchodilatanciá

- sú zásadné liekové skupiny na úľavu od symptómov (podávané podľa potreby alebo pravidelne)
- hlavnými skupinami sú beta₂-agonisty, anticholinergiká, teofylín v retardovanej forme alebo ich kombinácie
- pri výbere sa prihliada na účinnosť aj bezpečnosť (KVS komorbidity a pod.)

Farmakoterapia: duálna bronchodilatačná liečba

Kombinácia LAMA / LABA sa stala základným kameňom terapie pre liečbu CHOCHP v celom spektre pacientov v skupine GOLD B-D

Farmakoterapia: inhalačné kortikosteroidy

- Kombinácia IKS s LABA preukázala **zníženie frekvencie exacerbácií** pri miernej až veľmi ťažkej CHOCHP
- Liečba IKS sa však spája s vyšším rizikom pneumónie
- Sóló IKS teda pri CHOCHP nepoužívame, len v kombináciách IKS + LABA, alebo „triple“, a to u častých exacerbátorov, alebo pri zvýšenom počte eozinofilov, alebo pri prekryvnom syndróme s astmou

Inhalačná liečba - monopreparáty

β_2 -agonisty

Short acting – SABA: krátko pôsobiace (4-6 h)
s rýchlym nástupom účinku
salbutamol, fenoterol, terbutalín

Long acting – LABA: dlhodobo pôsobiace
formoterol, salmeterol (12 hod.) ,
indacaterol, olodaterol (24 h)

Anticholinergiká

Short acting – SAMA: krátko pôsobiace (7-9 h)
ipratropium bromid

Long acting – LAMA: dlhodobo pôsobiace
tiotropium, umeklidínium, glykopyrónium (24 h)
aklidínium (12 h)

Inhalačná liečba - kombinácie

LABA+IKS

formoterol + budesonid – 12 h
formoterol + beklometazón – 12 h
salmeterol + flutikazónpropionát – 12 h
vilanterol + flutikazónfuroát – 24 hod

SABA + SAMA

fenoterol + ipratrópium (4-6 h)

LABA + LAMA

olodaterol + tiotrópium – 24 h
indakaterol + glykopyrónium – 24 h
vilanterol + umeklidínium – 24 h
formoterol + akliidínium – 12 h

Inhalačná liečba – „triple“

LABA + LAMA + IKS

vilanterol + umeklidínium + flutikazónfuroát – 24 h

formoterol + glykopyrónium + beklometazón – 12 h

Farmakoterapia: retardované formy teofylínu

- Menej účinný a horšie tolerovaný ako LABA / LAMA – tieto by mali byť uprednostnené, ak je to možné
- Má dôkazy stredne silného bronchodilatačného efektu a úľavy od symptómov v porovnaní s placebom pri stabilnej CHOCHP. Pridanie teofylínu k salmeterolu vedie k výraznejšiemu vzostupu FEV_1 a úľave od dýchavice než samotný salmeterol
- Nízko dávkovaný teofylín znižuje počet exacerbácií avšak nezlepšuje post-bronchodilatačné FEV_1

Iné farmaká

Roflumilast (inhibítor PDE-4) – protizápalový liek u pacientov s fenotypom chronickej bronchitídy a častými exacerbáciami

Chrípková vakcína znižuje riziko ťažkého priebehu chrípky.

Pneumokoková polysacharidová vakcína sa odporúča pre pacientov s CHOCHP nad 65 rokov, alebo mladších s $FEV_1 < 40\%$ nál. h.

Použitie *antibiotík* na liečbu infekčných exacerbácií CHOCHP a iných bakteriálnych infekcií

Alfa-1 antitrypsínová augmentačná liečba: len pri preukázanom genetickom podklade deficiencie

Mukolytiká: potenciálne pacienti s viskóznym spútom, bronchiektáziami, nie plošné použitie

Rehabilitácia, respiračná fyzioterapia

- Všetci pacienti s CHOCHP profitujú z *tréningových programov fyzickej záťaže* so zlepšením tolerancie námahy a symptómov (dýchavice a slabosti)
- Minimálna už účinná dĺžka 6 týždňov, čím dlhšie, tým väčší benefit
- Aj pri vykonávaní v domácom prostredí zlepšenie oproti stavu pred začatím programu
- *Nutričná podpora:* spolu s rehabilitáciou

Oxygenoterapia, NIV

DDOT: (> 15 hod denne) u pacientov s chronickou respiračnou insuficienciou preukázateľne zlepšuje prežívanie a antagonizuje progresiu pľúcnej hypertenzie

Ventilačná podpora: Kombinácia NIV (BiPAP) a DDOT je účinná u časti pacientov s vyznačenou dennou hyperkapniou (nad 7,3 kPa)

Intervenčná a chirurgická liečba

Lung volume reduction surgery (LVRS) – efekt väčší ako farmakoterapia u pacientov s predominantným emfyzémom horného laloka a nízkou záťažovou kapacitou; relatívne nákladnejšia.

Nový trend – bronchoskopická volum-redukcia

U vybraných pacientov s veľmi ťažkou CHOCHP *transplantácia pľúc* zlepší kvalitu života a funkčnú kapacitu

Paliatívna liečba

Palliative Care, End-of-life Care, Hospice Care:

- Informované rozhodnutia pri terminálnej starostlivosti

Manažment stabilnej CHOCHP - zhrnutie

- n Identifikácia a odstránenie expozície rizikovým faktorom
- n Individuálne zhodnotenie symptómov, závažnosti poklesu pľúcnych funkcií a rizika exacerbácií
- n Všetci pacienti s CHOCHP profitujú z rehabilitácie s cieľom čo najdlhšieho udržania fyzickej aktivity
- n Farmakologická liečba – ťažiskovo **inhalačná** – najviac pacientov **duálna bronchodilatačná**, u exacerbátorov + IKS – redukcia symptómov, frekvencie a závažnosti exacerbácií a zlepšenie tolerancie fyzickej námahy a kvality života

Manažment stabilnej CHOCHP – ciele liečby

- Úľava od symptómov
  - Zlepšenie tolerancie námahy
  - Zlepšenie kvality života
- } Redukcia symptómov
- Zabránenie progresie ochorenia
  - Prevencia a liečba exacerbácií
  - Zníženie mortality
- } Redukcia rizika

Definícia exacerbácie

Exacerbácia CHOCHP predstavuje:

“ náhlu udalosť charakterizovanú zhoršením respiračných symptómov pacienta nad rámec dennej variability, ktoré si vyžiadalo liečebnú intervenciu ”

Manažment exacerbácií

- Najbežnejšími príčinami exacerbácií CHOCHP sú vírusové infekcie HCD a infekcie tracheobronchiálneho stromu
- Diagnóza spočíva výlučne na klinických prejavoch - akútne zhoršenie symptómov (dyspnoe, kašeľ, spútum) nad rámec variability medzi jednotlivými dňami
- Ciele liečby – minimalizovať negatívne dopady exacerbácie (na pľúcne funkcie, QoL, fyzickú aktivitu, mortalitu ...) a prevencia vzniku nasledujúcich exacerbácií

Dôsledky exacerbácií CHOCHP

Exacerbácie: diagnostické vyšetrenia

Artérové krvné plyny: $\text{PaO}_2 < 8.0 \text{ kPa} \pm \text{PaCO}_2 > 6.7 \text{ kPa}$ pri dýchaní vzduchu v miestnosti = respiračná insuficiencia

RTG hrudníka: diferenciálna diagnostika iných príčin akútneho zhoršenia dyspnoe (pneumónia, PNO, tumor ...)

EKG: diagnostika akútnych kardiálnych príhod (AKS, PE ...)

KO + dif. + VP: polycytémia / anémia, hyperglykémia, hyperazotémia, mineralogram, stav výživy ...

K+C spúta pre cieleňú ATB liečbu

Spirometria: v čase akútneho zhoršenia príznakov sa neodporúča

Exacerbácie: Liečba

Oxygenoterapia: korekcia hypoxémie, cieľ saturácia 88-92%.

Bronchodilatanciá: prechodné pridanie ku dlhodobo zavedenej liečbe - preferované sú SABA + / - SAMA (prax je iná .... Syntophyllin)

Krátkodobo podávané systémové kortikosteroidy (5-7 dní, max. 10): skracujú čas do zotavenia, zlepšujú pľúcne funkcie (FEV_1) a artériové krvné plyny (PaO_2), znižujú riziko včasného relapsu, zlyhania liečby a skracujú dobu hospitalizácie.

„A dose of 40 mg prednisone per day for 5 days is recommended“.

Exacerbácie: Liečba

Antibiotiká podať keď:

- Sú prítomné všetky symptómy bakteriálnej infekcie: zhoršenie dyspnoe, väčšie množstvo spúta, purulentný charakter spúta (farba).
- Vždy u pacientov na mechanickej ventilácii.

Exacerbácie: Liečba

Neinvazívna ventilácia (NIV) použitá akútne – prechodne – u pacientov, hospitalizovaných pre exacerbáciu CHOCHP:

- Korekcia respiračnej acidózy, hyperkapnie, zníženie dychového úsilia (práce) – zníženie intenzity pociťovanej dýchavice, pokles dychovej frekvencie, menej komplikácií a skrátenie hospitalizácie
- Znižuje mortalitu a potrebu intubácie s UPV

Diferenciálna diagnóza: CHOCHP a asthma

CHOCHP

- Začiatok – vyšší stredný vek
- Progredujúce symptómy (pomaly no sústavne)
- Anamnéza fajčenia

ASTHMA

- Skorší začiatok (nezriedka v detstve)
- Veľká variabilita symptómov
- Symptómy sú horšie v noci a nadržanom
- Prítomná alergia, nádcha alebo ekzém
- Rodinná anamnéza astmy

Asthma – COPD overlap (ACO) - kombinácia črt oboch chorôb

Črty CHOCHP

- FEV_1/FVC trvale pod 0,7
- Progredujúce symptómy
- Anamnéza fajčenia

Črty ASTHMY

- Veľká variabilita symptómov
- Eozinofília
- Prítomná alergia, nádcha alebo ekzém
- Dobrá odpoveď na IKS – na rozdiel od „čistej“ CHOCHP“

Respiračná insuficiencia

- **Respiračná insuficiencia** je stav, pri ktorom dýchací systém nezabezpečuje dostatok kyslíka na saturáciu cirkulujúceho hemoglobínu (a nevylučuje adekvátne množstvo CO₂ na udržanie normálnej hodnoty pH).
- Klasifikácia:
  0. Latentná – *versus* – manifestná
  1. Hypoxemická (typ I, parciálna)
  2. Hypoxemicko – hyperkapnická (typ II, globálna)
    - 2a) kompenzovaná (pH normálne)
    - 2b) dekompenzovaná (pH znížené)

Respiračná insuficiencia

- **Hypoxemická**

Pokles PaO_2 pod 8 kPa (pokles SaO_2 pod 90%)

- **Hyperkapnická**

Vzostup PaCO_2 nad 6,0 kPa

- **Acidóza**

Pokles pH pod 7,36

Akútna *versus* chronická RI

- Pri akútnej ovplyvnenie respiračnej insuficiencie (oxygenoterapiou, NIV, UPV) = preklenutie času na **diagnostiku a terapeutické ovplyvnenie vyvolávajúcej príčiny** – predpoklad jej odstránenia
- Pri chronickej ide o **korekciu hypoxémie a/alebo hyperkapnie**, prítomnej napriek optimalizovanej (vyťaženej) farmakologickej aj nefarmakologickej liečbe základného, spravidla chronického a terminálneho ochorenia

Chronická respiračná insuficiencia – klinické dôsledky

- Skrátenie dĺžky života
- Znížená kvalita života
- **Kardiovaskulárne dôsledky:**
  - ✎ **Pľúcna hypertenzia**
  - ✎ **Cor pulmonale**
- Polycytémia, hyperviskóznny sy
- Porucha glomerulárnej filtrácie, retencia sodíka
- Porucha kvality spánku
- Neurologické príznaky
  - ✎ Zníženie intelektuálnych schopností, poruchy správania
  - ✎ Depresia
  - ✎ Zníženie nervovosvalovej koordinácie

Príčiny chronickej respiračnej insuficiencie

■ Typ I – hypoxemický –

- ❧ Ochorenia pľúcneho parenchýmu – intersticiálne pľúcne fibrózy, pneumokoniózy, sarkoidóza, EAA, chron. rejekcia štepu, neskoré následky tbc, cystická fibróza
- ❧ Ochorenia pľúcnych ciev – pľúcna artériová hypertenzia, chron. tromboembolická pľúcna hypertenzia, pľúcne A-V malformácie

■ Liečba – dlhodobá oxygenoterapia (DDOT)

- ❧ Známe ochorenie + $\text{PaO}_2 < 7,3 \text{ kPa}$
- ❧ alebo PaO_2 medzi 7,3 a 8,0 kPa + podporné kritérium
- ❧ alebo PaO_2 nad 8,0 kPa + PH overená katetrizačne

Príčiny chronickej respiračnej insuficiencie

- **Typ II – hypoxemicko-hyperkapnický –**
  - ⌘ Ochorenia s hypoventiláciou – OHS (syndróm obezity-hypoventilácie), deformity hrudníkovej steny (kyfoskolióza), neuromuskulárne ochorenia (ALS, M. Duchenne etc.)
  - ⌘ **CHOCHP** – najčastejšia indikácia DDOT; kombinuje všetky 3 mechanizmy (postihnutie parenchýmu + hypoventilácia + pľúcna hypertenzia)
- **Liečba – neinvazívna ventilácia (NIV BiPAP) ± DDOT**
  - ⌘ PaCO₂ nad 6,0 kPa pri ochoreniach s hypoventiláciou
  - ⌘ alebo PaCO₂ nad 7,3 kPa pri CHOCHP